

IV

(Informacije)

INFORMACIJE INSTITUCIJ IN ORGANOV EVROPSKE UNIJE

SVET

Sklepi Sveta z dne 26. novembra 2009 o izobraževanju otrok iz migrantskih družin

(2009/C 301/07)

SVET EVROPSKE UNIJE –

OB UPOŠTEVANJU

Direktive Sveta 77/486/EGS o izobraževanju otrok delavcev migrantov iz držav EU, ki od držav članic zahteva, da za te otroke zagotovijo brezplačen pouk, tudi pouk uradnega jezika oziroma enega od uradnih jezikov države gostiteljice, in da v sodelovanju z državami izvora sprejmejo ustrezne ukrepe za spodbujanje učenja maternega jezika in kulture države izvora ⁽¹⁾.

sklepov Sveta in predstavnikov vlad držav članic o oblikovanju skupnih osnovnih načel glede politike integracije priseljencev v Evropski uniji ⁽²⁾, eno od katerih je, da so prizadevanja v izobraževanju ključnega pomena pri pripravi priseljencev, zlasti njihovih potomcev, na uspešnejšo in dejavnejšo udeležbo v družbi.

Sklepa št. 1720/2006/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. novembra 2006 o uvedbi akcijskega programa na področju vseživljenjskega učenja, ki zadeva tudi podporo za projekte, ki se nanašajo na medkulturno učenje in vključevanje učencev iz migrantskih družin.

sklepov Sveta in predstavnikov vlad držav članic, ki so se sestali v okviru Sveta, o učinkovitosti in pravičnosti v izobraževanju in usposabljanju ⁽³⁾, ki so pozvali države članice, naj zagotovijo pravične sisteme izobraževanja in usposabljanja, katerih namen je zagotavljanje priložnosti, dostopa, obravnave in rezultatov ne glede na družbenogospodarski položaj ali druge dejavnike, ki lahko povzročijo izobrazbeno prikrajšanost.

⁽¹⁾ UL L 199, 6.8.1977, str. 32.

⁽²⁾ Dok. 16238/1/04 REV 1.

⁽³⁾ UL C 298, 8.12.2006, str. 3.

priporočil Evropskega parlamenta in Sveta o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje, v katerem sta izpostavila pomen socialnih in državljskih kompetenc ter kulturne ozaveščenosti, ter priporočila, da se ustrezno poskrbi za tiste, ki zaradi prikrajšanosti pri izobraževanju potrebujejo posebno podporo, da bi izpolnili svoj izobrazbeni potencial ⁽⁴⁾.

sklepov Evropskega sveta z dne 13. in 14. marca 2008 s pozivom državam članicam, naj s konkretnimi ukrepi pripomorejo k boljšemu učnemu uspehu učencev iz migrantskih družin ⁽⁵⁾.

Evropskega pakta o priseljivanju in azilu, ki je pozval države članice, naj vzpostavijo ambiciozne politike za spodbujanje harmoničnega vključevanja priseljencev v svoje države, vključno s posebnimi ukrepi za spodbujanje učenja jezikov ⁽⁶⁾.

sklepov Sveta in predstavnikov vlad držav članic o politiki vključevanja v Evropsko unijo ⁽⁷⁾, ki pozivajo k pripravi izobraževalnih ukrepov, prilagojenih potrebam otrok iz migrantskih družin in namenjenih preprečevanju neuspeha v šoli.

sklepov Sveta in predstavnikov vlad držav članic, ki so se sestali v okviru Sveta, z dne 21. novembra 2008 – Pripravi mlade na 21. stoletje: agenda za evropsko sodelovanje v šolstvu ⁽⁸⁾, v katerih so bile države članice pozvane, da zagotovijo dostop do visokokakovostnega izobraževanja in storitev, zlasti za otroke in mlade, ki so morda prikrajšani zaradi osebnih, družbenih, kulturnih in/ali ekonomskih okoliščin.

⁽⁴⁾ UL L 394, 30.12.2006, str. 10.

⁽⁵⁾ Dok. 7652/08, odstavek 15, str. 10.

⁽⁶⁾ Dok. 13440/08.

⁽⁷⁾ Dok. 15251/08.

⁽⁸⁾ UL C 319, 13.12.2008, str. 20.

POZDRAVLJA

knjigo Evropske komisije z naslovom „Migracije in mobilnost: izzivi in priložnosti za izobraževalne sisteme v EU“ in z njo povezano poročilo o postopku posvetovanja, izpeljanem v drugi polovici leta 2008 ⁽¹⁾.

in UPOŠTEVA, da

v teh sklepih – v katerih je poudarek predvsem na šolah – se izraz „iz migrantskih družin“ uporablja zlasti za opis otrok vseh tistih posameznikov, ki živijo v eni od držav EU, pa v tej državi niso bili rojeni, ne glede na to, ali so državljani tretjih držav, državljani neke druge države članice EU ali so kasneje postali državljani države članice gostiteljice.

PRIZNAVA, da:

1. so migracije iz generacije v generacijo pomembno prispevale k družbeno-gospodarskemu razvoju Evrope in bo tako tudi v prihodnje. Uspešno vključevanje migrantov v družbo je danes v razmerah vse večje globalizacije in demografskih sprememb predpogoj za gospodarsko konkurenčnost Evrope ter za socialno trdnost in kohezijo.
2. Izobraževanje nima ključne vloge le v prizadevanjih, da bi otroci iz migrantskih družin uresničili svoj potencial ter postali dobro integrirani in uspešni prebivalci države, v kateri živijo, marveč tudi pri izgradnji pravične, vključujoče družbe, ki spoštuje raznolikost. Vendar veliko teh otrok v šoli dosega slabši učni uspeh, povsod v Evropski uniji pa se pojavljajo problemi, povezani z diskriminacijo na podlagi rase in etničnega porekla ter socialne izključenosti. Zaradi znatnega števila učencev iz migrantskih družin se izobraževalni sistemi v mnogih državah članicah soočajo z vrsto izzivov, ponujajo pa se jim tudi dragocene priložnosti.
3. Vključevanje migrantov je skupna naloga, ki zahteva prizadevanja priseljencev samih ter poleg šolstva zadeva več različnih sektorjev. Medsektorsko sodelovanje pri zadevni politiki, med drugim med ustreznimi vladnimi službami, šolskimi organi, socialnim službami, zdravstvenimi službami, stanovanjskimi organi ter službami za azil in priseljevanje, ter dialog s civilno družbo sta nujna, da bi otrokom iz migrantskih družin in njihovim družinam lahko zagotovili zadostno podporo.
4. Veliko otrok iz migrantskih družin se sicer uspešno izobražuje, nekaj jih celo dosega najboljše rezultate, vendar pa nacionalni kazalci in mednarodne študije, kot je PISA ⁽²⁾, nedvoumno in dosledno kažejo, da se učni uspeh večine

migrantskih učencev nagiba znatno pod raven njihovih vrstnikov. To vodi k pogostejšemu zgodnjemu opuščanju šole, nižji kvalificiranosti in manjši zastopanosti v višjem šolstvu. Omogočanje otrokom iz migrantskih družin boljše možnosti za uspeh pri njihovem izobraževanju lahko zmanjša marginalizacijo, izključevanje in odtujevanje.

5. Zaskrbljujoč je zlasti položaj tistih, pri katerih jezikovne in kulturne razlike med domom in šolo spremljajo tudi slabe socialno-ekonomske razmere. V takšnih primerih lahko težave zaradi nizkega socialno-ekonomskega statusa zaostrejujejo dejavniki, kot so jezikovne ovire, nizka pričakovanja ter nezadostna podpora v družini in družbenem okolju ter pomanjkanje primernih vzornikov.
6. Takšne neugodne okoliščine – ob neprepustnosti znotraj šolskih sistemov in kvalitativnih razlikah med šolami – lahko vodijo v razmere, ko se mnogi otroci iz migrantskih družin množično združujejo v manj uspešnih šolah. Takšna gibanja postavljajo šolske sisteme po Evropski uniji pred velike preizkušnje ter otežujejo doseganje dobrega učnega uspeha med vsemi učenci in trdne socialne kohezije.
7. Čeprav za določanje izobraževalnih politik nedvomno ostajajo pristojne države članice, pa vprašanja in izzivi iz teh sklepov postajajo vse bolj skupni. S tem se jasno nakazujejo možnosti za nadaljnjo podporo, raziskave in sodelovanje na evropski ravni, in sicer z uporabo ustreznih programov Skupnosti, kot sta program za vseživljenjsko učenje in Evropski sklad za vključevanje, ter z uporabo orodij, kot je odprta metoda usklajevanja pri izmenjavi dobre prakse in spodbujanju vzajemnega spoznavanja politik in ukrepov, usmerjenih k reševanju slabših možnosti pri izobraževanju otrok iz migrantskih družin.

MENI, da:

1. lahko izobraževanje pomembno prispeva k zagotavljanju uspešnega vključevanja migrantov v evropske družbe. Že za izobraževanje v zgodnjem otroštvu in v osnovnem šolstvu ter nato na vseh stopnjah vseživljenjskega učenja je treba s ciljno usmerjenimi ukrepi zagotoviti večjo prožnost pri zadovoljevanju potreb učencev iz migrantskih družin, ne glede na njihovo starost, in poskrbeti, da bodo ti deležni podpore in priložnosti, ki jih potrebujejo, da bi lahko postali dejavni in uspešni državljani, in da bi znali v celoti uresničiti svoj potencial. Te ukrepe bi bilo treba izvajati usklajeno s politikami reševanja potreb otrok iz migrantskih družin in njihovih družin na drugih področjih.

⁽¹⁾ Dok. 11631/09 + ADD 1 oziroma dok. 12594/09.

⁽²⁾ Program OECD za mednarodno ocenjevanje študentov (PISA).

2. Na posebne potrebe migrantskih učencev se bodo verjetno najbolj učinkovito odzivali v tistih izobraževalnih sistemih, ki močno poudarjajo pravičnost in kakovost, ki si prizadevajo za jasne in skupne cilje ter podpirajo vključujoče pristope na vseh stopnjah, saj tako učencem iz migrantskih družin pomagajo k boljši učnemu uspehu in obenem spodbujajo socialne vezi med njimi in njihovimi vrstniki.
3. Kulturne raznolikosti naše družbe bi se morali veseliti kot vira živosti in še večjega bogastva. Spodbujanje medkulturnega učenja po evropskih šolah zaradi izmenjave znanja in globljega razumevanja kultur, pa tudi okrepitve medsebojnega spoštovanja in odpravljanja predsodkov bo trajno koristilo vsem, in v ničemer ne postavlja pod vprašaj glavnega poudarka, ki je na kulturni identiteti, osrednjih vrednotah in temeljnih pravicah države gostiteljice.
4. Pristopi, kot je vzpostavitev in krepitev protidiskriminatorskih mehanizmov, večanje prepustnosti poti skozi šolske sisteme in odpravljanje ovir za napredovanje posameznika skozi sistem lahko pripomorejo k odpravljanju segregacije in prispevajo k boljšim učnim rezultatom migrantskih učencev. Zagotavljanje pouka, ki bi bilo bolj prilagojeno posamezniku, in individualna pomoč lahko koristita vsem učencem, vključenim v sistem, in privedeta do višje kakovosti za vse. Dviganje kakovosti v manj uspešnih šolah lahko izboljša možnosti za vse učence, tudi za učence iz migrantskih družin.
5. Treba je spodbujati posebno usposabljanje za obvladovanje jezikovne in kulturne raznolikosti ter razvoj medkulturnih kompetenc in tako šolskim organom, vodstvenim delavcem v šolah, učiteljem in upravnemu osebju pomagati pri prilagajanju potrebam šol ali razredov, v katerih so učenci iz migrantskih družin, in pri polnem uresničevanju njihovega potenciala. Posvetiti se je treba tudi vprašanjem, kot so, kako doseči, da bodo učne metode, gradiva in učni načrti ustrezali vsem učencem, ne glede na njihovo poreklo, kako v šole s slabšim učnim uspehom še naprej privabljati in tam ohraniti najboljše učitelje, kako v takšnih okvirih okrepiti vodstveno funkcijo, pa tudi kako – v skladu z nacionalnimi postopki – povečati število učiteljev migrantskega porekla.
6. Proces vključevanja je mogoče olajšati z razvojem partnerstev z lokalnimi skupnostmi, tudi s samimi družinami učencev iz migrantskih družin in migrantskimi združenji ter tako prispevati k razvoju šol kot učnih skupnosti. Tovrstna partnerstva so lahko z vzpostavljanjem vzdušja vzajemnega razumevanja, zaupanja in sodelovanja v pomoč na več načinov, na primer zagotavljajo tolmačenje, nastopajo kot vmesnik – v nekaterih primerih posrednik – med šolami in zadevno skupnostjo ter razvijajo pozitivno navezanost na kulturo in jezik domovine. V tej zvezi zagotavljanje poučevanja v jeziku ali jezikih države gostiteljice za starše učencev iz migrantskih družin in informativni sestanki lahko znatno prispevajo k izboljšanju komunikacije med šolami in družinami in tako okrepijo pogoje za uspešno socialno vključevanje.
7. Obvladanje uradnega jezika (ali enega od uradnih jezikov) države gostiteljice je predpogoj za uspešno izobraževanje ter je ključno za družbeno in poklicno vključevanje. Države članice bi morale razmisliti o pripravi ustreznih posebnih podpornih ukrepov, na primer intenzivni pouk jezika za pravkar prispele migrantske učence, dopolnilni pouk za učence s težavami in posebni tečaji za učitelje, na katerih bi se usposobili za poučevanje učencev, ki jim jezik poučevanja ni materni jezik. Podpreti bi bilo treba tudi prilagoditve v okviru učnega načrta – na primer, okrepljeno učenje jezika države gostiteljice za učence, ki jim jezik poučevanja ni materni jezik.
8. Čeprav bi glavni poudarek moral ostati na jeziku oziroma jezikih države gostiteljice, bi bilo lahko spodbujanje učencev k ohranjanju znanja jezika domovine koristno z več vidikov: z družbenega zaradi kulturne identitete in samozavesti, s poklicnega zaradi zaposljivosti v prihodnosti, pa tudi z izobraževalnega zaradi izobraževanja v prihodnosti. Četudi so viri za takšno učenje morda omejeni, pa bi lahko možnosti zanj izboljšali na več načinov, na primer z dvostranskimi sporazumi z zadevnimi državami in partnerstvi za sodelovanje z ustreznimi lokalnimi skupnostmi ali z uporabo novih tehnologij, na primer tako, da bi vzpostavili stike prek medmrežja ali razvili pobude *e-twinninga*.
9. Izobraževanje v zgodnjem otroštvu lahko poleg tega, da pomeni temelj za nadaljnje šolanje, odigra ključno vlogo pri vključevanju otrok iz migrantskih družin, zlasti z močnim poudarkom na jezikovnem razvoju. Zato je treba okrepiti prizadevanja za zadostno dostopnost kakovostnega otroškega varstva in predšolskih ustanov tudi za družine v socialno slabšem položaju.
10. Ciljno usmerjeno pomoč – na primer dodatne vire za poučevanje v šolah na območjih s slabšimi možnostmi in zagotavljanje pouka, ki bi bil bolj prilagojen posamezniku – bi lahko uporabili kot protiutež oviram pri izobraževanju in negativnim posledicam nezadostne vključenosti. Razmisliti bi bilo treba tudi o tem, kako zagotoviti dodatno pomoč pri učenju, na primer v obliki mentorstva in tutorstva, zagotoviti svetovanje tako za učence kot starše v zvezi z možnostmi, ki jih ponuja izobraževalni sistem, ali v sodelovanju s starši in migrantskimi združenji organizirati centre za učenje in opravljanje domačih nalog v času po rednem pouku. Za pravkar prispele migrante je treba najti prožnejše rešitve, zlasti glede učenja jezika. V zvezi s tem obstaja potreba ne le za hitro in usmerjeno ukrepanje kmalu po prihodu v državo gostiteljico, ampak tudi za trajne programe jezikovne podpore.

V SKLADU S TEM DRŽAVE ČLANICE POZIVA NAJ

1. na ustrezni ravni – lokalni, regionalni ali državni – sprejmejo ustrezne ukrepe, da bodo vsi učenci deležni pravičnih in enakih možnosti ter opore, ki jo potrebujejo, da bodo ne glede na poreklo lahko v celoti uresničili svoj potencial. Med njimi bi lahko bili zlasti naslednji ukrepi:

- oblikovanje politike integriranega pristopa k uresničevanju teh ciljev,
- vzpostavljanje ali krepitev protidiskriminatornih mehanizmov, s ciljem spodbujanja vključevanja v družbo in aktivnega državljanstva,
- večanje prepustnosti izobraževalnih možnosti in odpravljanje ovir znotraj šolskih sistemov,
- izboljšanje kakovosti v šolah in zmanjšanje razlik med njimi, med drugim s prizadevanji, da bi privabili in obdržali najboljše učitelje, ter okrepitev vodstvene funkcije v manj uspešnih šolah,
- povečanje dostopnosti visokokakovostnega izobraževanja in varstva v zgodnjem otroštvu,
- zagotavljanje pouka, ki bo bolj prilagojeno posamezniku, in individualne pomoči, zlasti za otroke migrantov s slabšim učnim uspehom,
- zagotavljanje posebnega usposabljanja na področju obvladovanja jezikovne in kulturne raznolikosti ter medkulturnih kompetenc, in sicer za vodstvene delavce v šolah, učitelje in upravno osebje,
- priprava ustreznih politik za učenje jezika države gostiteljice, pa tudi razmislek o možnostih, da bi učenci iz migrantskih družin ohranili in utrjevali materni jezik,
- zagotavljanje visokokakovostnih učnih načrtov, ki so primerni za vse učence, ne glede na njihov izvor, ter upoštevanje potreb otrok iz migrantskih družin pri učnih metodah, gradivu in učnih načrtih in gradivih,
- oblikovanje partnerstev z migrantskimi skupnostmi in krepitev prizadevanj za izboljšanje komunikacije z migrantskimi starši,
- zagotavljanje ciljno usmerjene podpore za učence iz migrantskih družin, ki imajo tudi posebne potrebe,

— zbiranje in analiza podatkov na tem področju za izhodišče pri oblikovanju politik,

— izmenjava dobrih praks na tem področju, da se izboljšajo politike in ukrepi na ustrezni ravni.

2. Razvijajo vzajemno učenje na podlagi najboljših praks za izobraževanje otrok iz migrantskih družin, in sicer v sklopu novega strateškega okvira za evropsko sodelovanje na področju izobraževanja in usposabljanja („ET2020“) z uporabo odprte metode usklajevanja.

3. Ciljno naravnano izkoristijo Program za vseživljenjsko učenje in Evropski socialni sklad ter druge vire, kot je Evropski sklad za integracije, za pripravo in okrepitev projektov na področju medkulturnega učenja in izobraževanja učencev iz migrantskih družin.

POZIVA KOMISIJO, NAJ:

1. olajša in podpre sodelovanje med državami članicami pri vprašanjih, obravnavanih v teh sklepih, med drugim z opredelitvijo, izmenjavo, zbiranjem in zagotavljanjem učinkovitega razširjanja izkušenj in dobrih praks na orisanih področjih z uporabo obstoječih programov Skupnosti.
2. Razmisli, kako bi z vidika migracij kar najboljše uresničili cilje Direktive Sveta 77/486/EGS, saj se je ta vidik od sprejetja zadevne direktive znatno spremenil.
3. Spremlja razkorak med uspehom, ki ga dosegajo domači učenci in učenci iz migrantskih družin, pri čemer naj uporablja obstoječe podatke in kazalce.
4. Tesno sodeluje z mednarodnimi organizacijami, ki se ukvarjajo z vprašanji izobraževanja in migracij, kakršni sta na primer Svet Evrope, UNESCO in OECD ⁽¹⁾.
5. Poskrbi, da bodo vprašanja, povezana z migracijami, ustrezno upoštevana v programu za vseživljenjsko učenje ter drugih ustreznih programih Skupnosti, akcijskem načrtu za izobraževanje odraslih in kopenhagenskem procesu, ter pri drugih pobudah na področju izobraževanja in usposabljanja, vključno z visokošolsko izobrazbo.
6. Zagotovi, da se vprašanja, povezana z izobraževanjem otrok iz migrantskih družin, ustrezno upoštevajo v procesu socialnega varstva in socialne vključenosti.

⁽¹⁾ Zagotoviti je treba, da imajo vse države članice pravico do sodelovanja pri takšnih prizadevanjih.